

Mielikuvat kestävästä maataloudesta: Yhden kaupunkikoulun lukiolaisten mielikuvien kartoitus ja mielikuviin vaikuttamisen mahdollisuudet

Anu Seppälä, *MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus), Ympäristötutkimus, 31600 Jokioinen, anu.seppala@mtt.fi*

Nykyisen yhteiskunnan vihertyminen ja myös muiden kuin taloudellisten arvojen korostuminen on vaikuttanut siihen, että tehomaaalous ei ole välttämättä enää niin itsestään selvästi hyväksytty vaihtoehto kuin aikaisemmin (Vilkkä 1994, 74). Viljelijöiden on entistä enemmän otettava huomioon kuluttajien vaatimukset elintarviketuotannon suhteen. Tulevaisuuden kuluttajien ostokäyttäytymistä määrittävät niin mitattavat laatutekijät kuin mielikuvatekijätkin. Tällaisia mielikuvia maataloudesta voivat olla eettiseksi koetut tuotantomenetelmät, mielikuvat puhtaudesta ja myrkyttömyydestä. Tämän päivän postmodernia yhteiskuntaa voidaan nimittää myös imago- tai mediayhteiskunnaksi. Media on väline, jolla päästään ihmisten tietoisuuteen ja hyvästä imagosta huolehtiminen koskee ja askarruttaa yhä useampia. (Karvonen 1997, 20-26). Myös maataloutta koskevan tutkimuksen on sitouduttava entistä tiukemmin tähän yhteiskunnan kehitykseen ja siksi on tärkeää tietää, minkälaisia mielikuvia kuluttajilla on maataloudesta.

Tutkimuksessa selvitettiin syntyperäisten, nuorten kaupunkilaisten mielikuvia maatalouden kestävydestä. Lisäksi tutkimuksen toisena tarkoituksena oli selvittää, miten näihin mielikuviin voitaisiin viestinnän avulla vaikuttaa. Aineisto, joka kerättiin teemahaastatteluilla, muodostui helsinkiläisistä lukiolaisista, jotka jaoteltiin kolmeen ryhmään (mökkiläiset, city-nuoret, sukulaisia maalla). Haastatteluja tehtiin yhteensä 17 kappaletta. Aineisto käsiteltiin teoriasta muodostettujen kestävyuden ulottuvuuksien mukaan.

Tutkimuksen mukaan nuorten mielikuvissa elää vahvasti käsitys puhtaasta ja turvallisesta elintarviketuotannosta. Maaseudun arvo nähtiin ruoantuotannossa, kotimainen ruoka ja kotimaisuus ovat arvoja sinänsä. Usko suomalaisen ruoan puhtauteen ja perinteiseen tietotaitoon on vahva. Myyttinen kuva maaseudusta idyllisenä virkistyspaikkana (luonto ja rauhaa) elää yhä. Yhtä yksimielisesti nousi esiin näkemys suomalaisen viljelijän huonosta taloudellisesta tilanteesta, joka on nuorten näkemysten mukaan EU:n (ulkomainen kilpailu ja tuonti) syytä. Kuitenkin maaseudun asukkaiden uskotaan viihtyvän asuinpaikassaan ja viljelijän tekevän sitä työtä, mitä hän arvostaa. Maaseutuyhteisö on tiivis mutta tiukalla yhteisöllisyydellä on myös kääntöpuolensa. Ympäristötietoiset nuoret kokivat ekologisen kestävyuden uhkaksi viljelijöiden välinpitämättömyyden ympäristöasioiden suhteen. Tosin kaikille eivät maatalouden ja ympäristön väliset kytkennät olleet edes selvillä. Puhtaat elintarvikkeet ja maaseudun virkistyskäyttö ovat maaseudun tulevaisuuden vahvuudet. Uhkatekijöiksi koettiin ulkomainen kilpailu, päätöksenteko ”kaukana” EU:ssa ja viljelijöiden huono taloudellinen tilanne. Luottavinta maataloustietoa välittää Helsingin Sanomat, tv-uutiset sekä Uutislehti 100.

Tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että mielikuvien muodostumiseen vaikuttavat eniten oma kokemus, tiedot ja kiinnostuksen kohteet. Oman kokemuksen muodostumisen ja tiedon tason lisäys vaatii maaseutusidosten lisäksi sen, että maaseudulla asuvien kanssa keskustellaan maatalouteen ja maaseutuun liittyvistä asioista ja jos vaikuttamisessa halutaan lisätä nuorten luottamusta suomalaiseen maatalouteen, tulisi keskittyä erityisesti nuorten ympäristötietoisuuden nostamiseen (monitasoisen tiedon tarjonta) sekä vahvistaa uskoa viljelijöiden taloudellisen tilanteen kestävydestä. Erityisesti koulujen osuus maataloustiedon välittäjänä tulisi lisätä, sillä tässä tutkimuksessa haastateltujen mukaan koulussa ei juurikaan käsitellä maataloutta koskevia aiheita.

Ostopäätöksillään nämä tulevaisuuden kuluttajat vaikuttavat elintarviketuotannon kestävyteen ja siksi ei ole aivan sama, minkälaisen tiedon varaan heidän käsityksensä suomalaisesta elintarviketuotannosta rakentuvat. Jotta maataloussektori voi viestinnässään kertoa suomalaisen maatalouden olevan kestävällä pohjalla, täytyy sen myös pystyä todentamaan tämä väite. Koko maataloussektori kohtaa suuren haasteen pyrkiessään luomaan totuudenmukaista ja positiivista kuvaa suomalaisen maatalouden kestävydestä.

Karvonen, E. 1997. Imagologia. Imagon teorioiden esittelyä, analyysiä, kritiikkiä. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. 315 s.

Vilkkä, L. 1994. Ympäristöongelmat ja tiede: ympäristötutkimuksen filosofiaa. Yliopistopaino. Helsinki. 210 s.